

ANNEXOS

Annex A: Graella de visualització

Graella per a la visualització dels films									
Títol de la pel·lícula	Any	Nacionalitat	Conté escenes musicals?	minutatge inicial	minutatge final	tpus de música (oblitescpo)	Circumstàncies musicals	Gènere (vocal, instrumental, altaveus i teatre musical)	Títols de les obres
<i>Sense destí</i>	2005	Hongaresa i altres	Si						
Escena		Descripció de l'escena							
1		Els nazis demanen si hi ha algun pres músic, a la sala, per amentzar mentre organitzen el transport dels deportats. Surten a cantar quatre presos i un que toca el piano, la resta de presos fan dolents.		0:52:55	0:55:05	Obligada	Entreteniment SS	Vocal i instrumental (piano)	<i>En una noche de luna llena</i>
2		Mentre esperen a l'Appelplatz perquè reparteixin el sopor, els presos comencen a cantar una cançó de la seva pàtria.		1:07:09	1:07:45	Esportània	Odi	Vocal	<i>Nunca seremos cobardes?</i>
3		Abans d'anar a dormir, al barracó, un grup de presos jueus canten.		1:10:16	1:11:16	Esportània	Odi	Vocal	??
Altres:									
Títol de la pel·lícula:	Any	Nacionalitat	Conté escenes musicals?						
<i>El nen del diània de raffles</i>	2008	britànica-esladunidènica	Si						
Escena		Descripció de l'escena							
1		Els nazis estan mirant una pel·lícula propagandística del camp de concentració on s'exposen les diferents activitats que els deportats poden dur a terme, entre elles formar part de la orquestra del camp. Només es fa menció verna a la música alt camps.		0:50:28	1:00:32	Obligada	Propaganda	Instrumental	Títols de les obres
Altres:									
Títol de la pel·lícula:	Any	Nacionalitat	Conté escenes musicals?						
<i>Soubor</i>	2018	Russa	Si						
Escena		Descripció de l'escena							
1		Un quarter de presos està aferrat a l'entrada del camp.		0:00:45	0:01:15	Obligada	Entrada al camp	Instrumental	Títols de les obres
2		Un tren amb deportats arriba al camp de Sobibor mentre el quartet de presos toca.		0:02:09	0:05:24	Obligada	Entrada al camp	Instrumental	
3		Un grup de presos músics està tocant en una festa nazi, mentre humiten a la resta de presos.		1:11:25	1:17:36	Obligada	Celebració nazi	Instrumental	
4		És la continuació de la festa nazi anterior. hi ha una cursa de deportats fent de cavalls, arrossegant. Carms mentre els músics toquen.		1:19:30	1:21:40	Obligada	Entreteniment SS	Instrumental	
Altres:		A totes les escenes exteriors al camp i en algunes interiors se sent música a través dels altaveus.							
Títol de la pel·lícula:	Any	Nacionalitat	Conté escenes musicals?						
<i>El III de Satl'</i>	2015	Hongaresa	Si						
Escena		Descripció de l'escena							
1		Arribada del tren amb els deportats al camp nazi mentre sona música a través dels altaveus.		0:03:05	0:03:39	Obligada	Entrada al camp	Altaveus	Títols de les obres
2		Mentre busquen els electes personals d'una deportada a l' <i>Arbeitkammer</i> se sent una música d'una cantant a través dels altaveus.		1:02:07	1:02:59	Obligada	Mentre treballen	Altaveus	
Altres:		Escacs de banda sonora. Només altaveus.							
Títol de la pel·lícula:	Any	Nacionalitat	Conté escenes musicals?						

La llista de Schindler		1993	Estadoundenca	minutatge final	tipus de música (obligatori/altaveus)	Circumstàncies musicals	Gènere (vocal, instrumental, altaveus i teatre musical)	Títols de les obres
Escena	Descripció de l'escena		minutatge inicial	minutatge final				
1	Celebració de l'aniversari de Schindler, toquen i canten, una cançó polonesa, dos músics jueus (violí i acordió). No queda clar si és dins del camp.	1:51:16	1:52:09	Obigada	Celebració nazi	Instrumental i vocal	Ostiatnia Niedzela	
2	Revisió mèdica a l'apellplatz, mentre sona una cançó alemanya pels altaveus. Es veu com posen el disc de vinil al gramòfon i com el connecten als altaveus del camp.	1:55:20	1:57:38	Obigada	Apell	Altaveus		
3	Canvien el disc de vinil per una altra cançó alemanya, i la posen a través dels altaveus del camp, mentre tots els nens del camp els pullen als cantons per dur-los als crematoris, perquè no hi ha prou espai al camp. Mentre se sentia música per tot el camp, es veu com alguns nens aconseguïen amagar-se.	1:57:59	2:01:35	Obigada	Camí als crematoris	Altaveus		
Altres:	A la fàbrica de Schindler, aquest els hi permet celebrar el Sabbat (2:42:22-2:43:19).							
Títol de la pel·lícula		Any	Nacionalitat	Conté escenes musicals?				
El fotògraf de Mauthausen		2018	Espanyola	Si				
Escena	Descripció de l'escena		minutatge inicial	minutatge final	tipus de música (obligatori/altaveus)	Circumstàncies musicals	Gènere (vocal, instrumental, altaveus i teatre musical)	Títols de les obres
1	Uns presos estan a l'Appellplatz obeint ordres d'un kapo, que els fa fer coses absurdes com treure's el barret, posar-se de genolls, fer flexions, etc. repetitivament. Mentre duen a terme aquesta "activitat" de fons se sent música a través dels altaveus del camp.	0:17:50	0:18:18	Obigada	Apell	Altaveus		
2	Dos SS estan mirant un nou model de camioneta-càmera de gas mentre se sent música militar pels altaveus.	0:28:20	0:29:30	Obigada	-	Altaveus	marxes alemanyes	
3	Els oficials SS, entre ells Himmler, visiten Mauthausen i sona un himne de fons a través dels altaveus.	0:29:30	0:30:09	Obigada	Propaganda	Altaveus		
4	Estan a les barraques els presos ballant mentre un company pres toca una tonada alegre amb el clarinet.	0:42:50	0:44:01	Espontània	Oci	Instrumental	-pàjara pinta	
5	Un pres toca l'harmònica a l'enfermeria. L'altre pres l'hi vol comprar mentre que el pres malalt li explica que en aquesta via es nesclectia música per a sobreviure.	0:44:35	0:45:57	Espontània	Oci	Instrumental		
6	Els presos espanyols d'un barracó preparen una obra de teatre pels SS.	0:48:08	1:00:49	Obigada	Entrenir 93	Teatre musical		
7	El pres Hans Bonarowitz es capturat en un intent de fuga i mentre el porten a penjar-lo un petit grup de música toca i attendeix ton retour.	1:17:04	1:20:12	Obigada	Execució	Instrumental	l'attendras ton retour	
8	Un cop penjat tots els presos son obligats a passar per davant del pres mort mentre de fons sona una marxa alemanya pels altaveus del camp.	1:20:12	1:20:27	Obigada	Execució	Instrumental	- marxa alemanya	
9	Mentre torturen a un pres posen un disc de vinil on sona música. Piano.	1:20:26	1:31:00	Obigada	Castig	Altaveus (gramòfon)	Bach?	
Altres:								
Títol de la pel·lícula		Any	Nacionalitat	Conté escenes musicals?				
La redada		2010	Francesca	Si				
Escena	Descripció de l'escena		minutatge inicial	minutatge final	tipus de música (obligatori/altaveus)	Circumstàncies musicals	Gènere (vocal, instrumental, altaveus i teatre musical)	Títols de les obres
1	Mentre les infermeres donen de menjar als presos se sent música de la ràdio del barracó dels metges, de fons.	1:13:34	1:13:54	Espontània??	Música fons barracons (treball)	Altaveus (ràdio)		
2	Acaben d'arribar noves provisions de menjar al camp i la ràdio sona música mentre les infermeres repartexen els queviures entre els presos. Tot seguit es posen a ballar.	1:22:39	1:24:45	Espontània??	Música de fons barracons (treball)	Altaveus (ràdio)		
3	Els nens presos s'esian rentant amb l'ajuda de les infermeres i un nen petit li pregunta a una infermera si coneix la cançó del bany. La canten junts.	1:39:47	1:40:21	Espontània	Oci	vocal		
Altres:								

Títol de la pel·lícula	Any	Nacionalitat	Conté escenes musicals?	Tipus de música (obligatori/altaveus)	Circumstàncies musicals	Gènere (vocal, instrumental, altaveus i teatre musical)	Títols de les obres
<i>La hora 25</i>	1967	Francesa	No				
Esena	Descripció de l'escena	minutatge inicial	minutatge final				
Altres:							
<i>La zona gris</i>	2001	Nacionalitat Estadounidenc	Conté escenes musicals? Sí				
Esena	Descripció de l'escena	minutatge inicial	minutatge final				
1	Arriben al camp deportats mentre una orquestra de presos els rep a l'entrada. Aquesta pel·lícula pràcticament no té banda sonora	0:21-47	0:23-46	Obligada	Entrada camp	Instrumental	Títols de les obres
Altres:							
<i>Bent</i>	1997	Nacionalitat Britànica	Conté escenes musicals? No				
Esena	Descripció de l'escena	minutatge inicial	minutatge final				
Altres:							
<i>L'escapada final de Sobibor</i>	1987	Nacionalitat Britànica	Conté escenes musicals? Sí				
Esena	Descripció de l'escena	minutatge inicial	minutatge final				
1	Un tren de deportats arriba a Sobibor i els <i>Sonderkommandos</i> estan obligats a rebre's somrients i amb música de fons que han posat els nazis pels altaveus.	0:05:02	0:09:12	Obligada	Entrada camp	Instrumental	Títols de les obres
2	Un kapo parla amb una presa mentre caminen pel camp i sona música de fons pels altaveus.	0:21:16	0:22:00	Obligada	-	Altaveus	
3	Un pres entra a un barracó a la nit on hi ha oert jugant als escacs, mentre un violí toca el violí.	0:22:30	0:23:57	Esponània	Oci	Instrumental	
4	En el barracó un pres toca el violí abans d'anar a dormir mentre els altres parlen.	0:36:25	0:36:50	Esponània	Oci	Instrumental	
5	Arriba un tren de deportats i mentre baixen i s'ubiquen sona la mateixa música que posen quan arriben els nous deportats a través dels altaveus.	0:41:13	0:42:40	Obligada	Entrada camp	Instrumental	
6	Un grup de músics toca a la nit sota la supervisió dels nazis, mentre els presos són obligats a ballar.	0:42:41	0:46:45	Obligada	Entreteniment SS	Instrumental	
7	A la nit es dos presos estan planejant la fuga fora el barracó mentre se sent un víbri de fons.	1:05:44	1:07:34	Esponània	Oci	Instrumental	
8	Un noi toca la trompeta en senyal perquè tots els presos vagin a l'apelliatz.	1:41:17	1:42:37	Obligada	Apell	Instrumental	
Altres:							
<i>La vida és bella</i>	1997	Nacionalitat Italiana	Conté escenes musicals? Sí				

Escena	Descripció de l'escena	minutatge inicial	minutatge final	tipus de música (obligat/espont)	Circumstàncies musicals	Gènere (vocal, instrumental, altaveus i teatre musical)	Títols de les obres
1	Un pres que està fent de cambrer en un sopar celebració dels nazis posa a través d'un gramòfon, a la inestida, una cançó per que l'escolti la seva dona des del seu barracó.	1:31:37	1:33:43	Espontània	Oci	Altaveu (gramòfon)	Barcarola de Hofmann
Altres:							
Títol de la pel·lícula:							
Pasqualino set belosos		Nacimallat Italiana		Comé escenas musicals? Si			
Escena	Descripció de l'escena	minutatge inicial	minutatge final	tipus de música (obligat/espont)	Circumstàncies musicals	Gènere (vocal, instrumental, altaveus i teatre musical)	Títols de les obres
1	Dos violinistes deportats toquen mentre les SS fusilen als deportats davant del protagonista que en veure la escena diu que no vol morir d'aquesta manera Quan veu que toquen mentre els fusilen diu: "Jesus, he'ye using a walz"	0:37:30	0:38:40	Obligada	Execució	Instrumental	Walz
Altres:							
Títol de la pel·lícula:							
Habia que sobrevivir		Nacimallat Estadounidense		Comé escenas musicals? Si			
Escena	Descripció de l'escena	minutatge inicial	minutatge final	tipus de música (obligat/espont)	Circumstàncies musicals	Gènere (vocal, instrumental, altaveus i teatre musical)	Títols de les obres
1	La Lagerführer Maria Mandel pregunta al barracó si agui sap cantar Madame Butterfly. La deportada Fania Fénelon es cantant i tot seguit la porten a la sala d'assaig on li fan una prova on ha de cantar una canço aïlla. Un cop acabada la canço li pregunten si sap més cançons alemanyes.	0:18:03	0:29:56	Obligada	Entrenament SS	Vocal i Instrumental	- Madame Butterfly
2	L'orquestra femenina d'Auschwitz assaja al barracó sota la batuta de Alma Rosé.	0:26:57	0:31:43	Obligada	Assaig	Instrumental	
3	L'orquestra de dones fa un concert en un barracó per les SS i comandants del camp. Interpretan dues peces, una d'aïllaes J'attendrais.	0:34:26	0:36:41	Obligada	Entrenament SS	Instrumental	- J'attendrais
4	En un moment de descans al barracó, les companyes li demanen a Fania Fénelon que canti. Canta Stormy Weather.	0:39:02	0:40:52	Espontània	Oci	Vocal	- Storm Weather
5	L'orquestra de dones es prepara i toquen durant l'arribada de la resta de presos que torren de treballar. Una presa escup a una músic, ja que les consideren privilegiades.	0:40:53	0:42:31	Obligada	Tornada del treball	Instrumental	
6	Assaig de l'orquestra al barracó.	0:42:41	0:45:02	Obligada	Assaig	Instrumental	
7	Fania Fénelon fa uns arranjaments musicals per a l'orquestra.	0:46:02	0:47:02	Obligada	Assaig	Instrumental	
8	L'orquestra es situa a l'entrada del camp, on toca davant de l'arribada de nous deportats.	0:52:16	0:53:48	Obligada	Entrada camp	Instrumental	
9	L'orquestra de dones realitza un concert per les SS i Mandel. Fania interpreta Madame Butterfly.	0:57:23	1:02:36	Obligada	Entrenament SS	Vocal	- Madame Butterfly
10	Assaig sobre la canço de Schubert. Canta soa.	1:08:45	1:10:40	Espontània	Assaig	Vocal	- Schubert
11	Assaig de l'orquestra al barracó mentre Fania toca al piano i Alma Rosé dirigeix amb duresa.	1:10:41	1:16:40	Obligada	Assaig	Instrumental	
12	Alma Rosé agafa un violí d'una presa i toca per a les companyes la Meditació de Thais.	1:16:40	1:18:12	Espontània	Oci	Instrumental	- Meditació de Thais
13	Durant un assaig de l'orquestra, toquen espontàniament la marxa nupcial de Mendelssohn en memòria a dos deportats enamorats que han aconseguit fugir del camp.	1:26:38	1:28:56	Espontània	Oci	Instrumental	- Maria nupcial, Mendelssohn
14	Assaig de l'orquestra dirigit per Alma Rosé.	1:27:06	1:27:26	Obligada	Assaig	Instrumental	
15	Maria Mandel entra amb un nen pres polonés. Una deportada canta amb ell i li deixen tocar un timbal.	1:28:03	1:30:17	Espontània	Oci	Vocal	
16	Fania Fénelon està assaigant al piano i de cop i volta entren uns presos per entrar-se'l per un club dels nazis.	1:34:02	1:34:50	Obligada	Assaig	Instrumental	

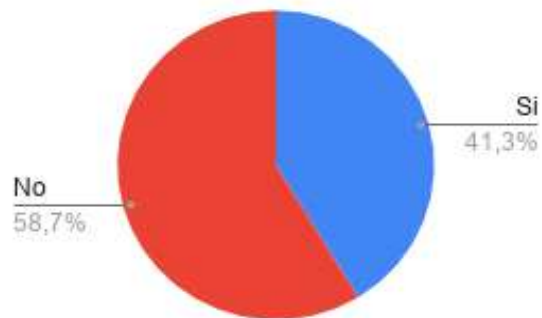
17	Ve un cellista de l'orquestra d'homes per ensenyar a tocar el cello a una violinista. Finalment no caldrà que aprengui. Comença l'assaig amb la 5a de Beethoven.	1:38:49	1:41:37	Obligada	Assaig	Instrumental	- 5a Beethoven
18	Estan assajant Beethoven quan veuen per la finestra uns avions dels aliats i comencen a ballar i a tocar una canço popular ucraïnesa.	2:00:12	2:02:10	Espontània	Celebració espontània	Instrumental	- Beethoven
19	Maria Mandel entra al barracó d'assaig i demana que li interpretin el duet de Madame Butterfly.	2:08:53	2:14:04	Obligada	Entrenament SS	Vocal i instrumental	- Madame Butterfly
20	Quan alliberen el camp, un periodista demana a Fania Fehelb que digui unes paraules i ella canta "La Marselesa".	2:24:34	2:27:23	Espontània	Oci	Vocal	- La Marselesa
Altres:							
Títol de la pel·lícula:							
Els falsificadors							
Any		2007		Nacionalitat		Austraca	
Conté escenes musicals?		Si		Tipus de música (obligat/espont)		Gènere (vocal, instrumental, atàveus i teatre musical)	
Escena		Descripció de l'escena		minutatge inicial		minutatge final	
1	Els deportats són portats a una baraca especial amb molts privilegis i de fons se sent una harmònica i mentre es reñen les dents un pres canta molt poquet una canço.	0:23:57	0:25:14	Espontània	Oci	Vocal i instrumental	Títols de les obres
2	Mentre els presos es reñen al lavabo un petit grup canta cançons "tipiques de negres".	0:30:54	0:31:10	Espontània	Oci	Vocal i instrumental	
3	Els nazis obliguen als deportats que treballen a la oficina del camp falsificant diners que preparen un espectacle per celebrar el carnaval, i ells ballen imitant un cabaret, un pres canta, un altre explica acudits...	1:14:45	1:17:03	Obligada	Entrenament SS	Teatre musical	
4	Els presos ballen lentament per parelles al ritme d'un acordió (crec q es de la radio)	1:18:00	1:18:43	Espontània	Entrenament SS	Vocal i instrumental	
5	Quan son rescatats i es troben els jueus de la oficina de falsificacions i els jueus que treballaven a altres Kommandos del camp, aquest últims poseu el gramífon en marxa.	1:29:26	1:32:14	Espontània	Oci	Vocal i instrumental	
Altres:							
Títol de la pel·lícula:							
Kapo							
Any		1960		Nacionalitat		Italiana	
Conté escenes musicals?		Si		Tipus de música (obligat/espont)		Gènere (vocal, instrumental, atàveus i teatre musical)	
Escena		Descripció de l'escena		minutatge inicial		minutatge final	
1	Se sent música d'orquestra (una marxa) mentre arriben les deportades al camp de concentració.	0:26:46	0:27:08	Obligada	Entrada camp	Atàveus	Títols de les obres
2	Les presoneress reunides a l'Appelplatz hevat són obligades a cantar una canço de nadal	0:52:05	0:52:15	Obligada	Celebració Nadal	Vocal	-Marxa
3	Un grup de presos homes es dirigeixen al camp nazi on són les dones i canten sota l'orde d'un SS que els hi diu q cantin alguna cosa de la seva terra (Rússia)	1:01:49	1:03:40	Obligada	Desfilant cap al camp nazi	Vocal	"Guerra Santa" Canço russa
4	Les kapos estan ballant a les barraques mentre sona música gravada.	1:15:07	1:15:53	Espontània	Oci	Atàveus	
5	Un pres ha estat obligat a eslar de peu mig despullat tota la nit. Se senten les marxess a través dels atàveus i la columna de presos marçant a treballar.	1:19:23	1:20:32	Obligada	Càstig	Atàveus	
6	Mentre dues Kapos passegen davant d'elles, les presoneress xulen La Marselesa com a provocació	1:26:54	1:27:49	Espontània	Oci i provocació	Vocal	- Marselesa
Altres:							

Títol de la pel·lícula:		Any		Nacionalitat		Conté escenes musicals?	
Desnudo entre lobos		2015		Alemanya		Sí	

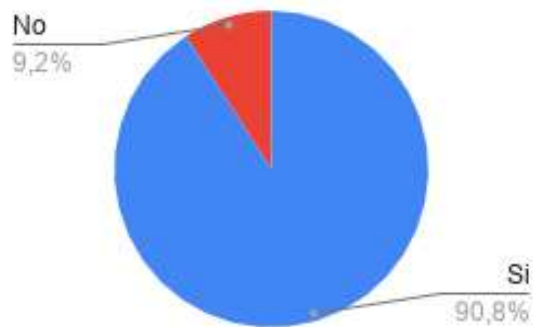
Escena	Descripció de l'escena	minutatge inicial	minutatge final	tipus de música (obligat/espont)	Circumstàncies musicals	Gènere (vocal instrumental, altaveus i teatre musical)	Títols de les obres
1	Mentre els presos estan asseguts a l'hora de dinar sonen cançons alemanyes a través dels altaveus del camp.	0:09:51	0:11:14	Obligada	Hora de dinar	Altaveus	
2	L'orquestra del camp toca mentre els presos han d'anar desfilant al ritme de la música.	0:34:20	0:34:55	Obligada	Marcar el ritme als presos	Instrumental	
3	Un pres li canta una cançó al nen que han trobat, ja que els dos provenen del mateix país.	0:35:54	0:36:26	Espontània	Oci	Vocal	
4	L'orquestra del camp acompanya amb música durant l'apell.	0:38:17	0:40:34	Obligada	Apell	Instrumental	
5	Durant la nit, al barracó, un pres canta mentre els altres dormen.	1:19:50	1:20:24	Espontània	Oci	Vocal	
Altres:							

Annex C: Enquesta

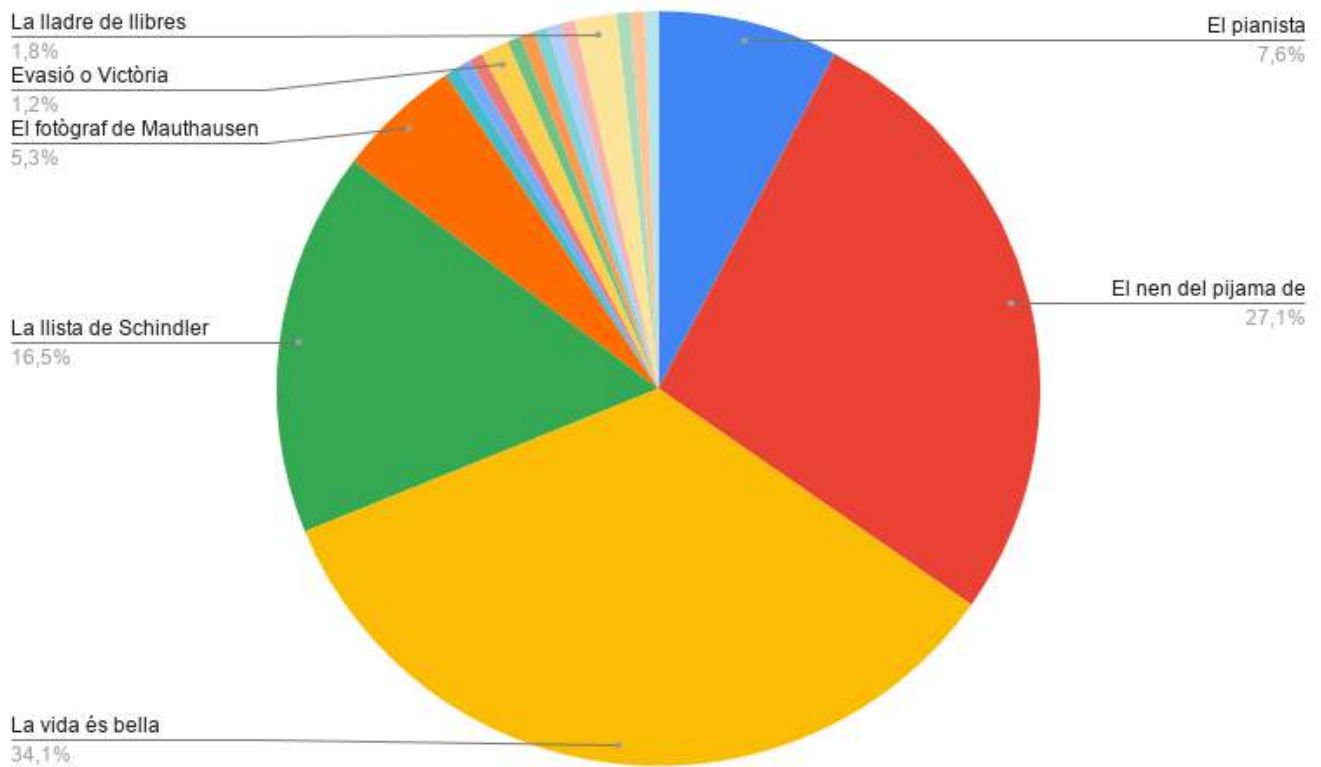
1. Abans de la xerrada sobre els camps nazis que se us va fer el dia 12 de setembre a l'escola, teníeu alguna constància que en els camps nazis es duien a terme activitats musicals?

2. Has vist alguna pel·lícula que tracti sobre camps nazis?

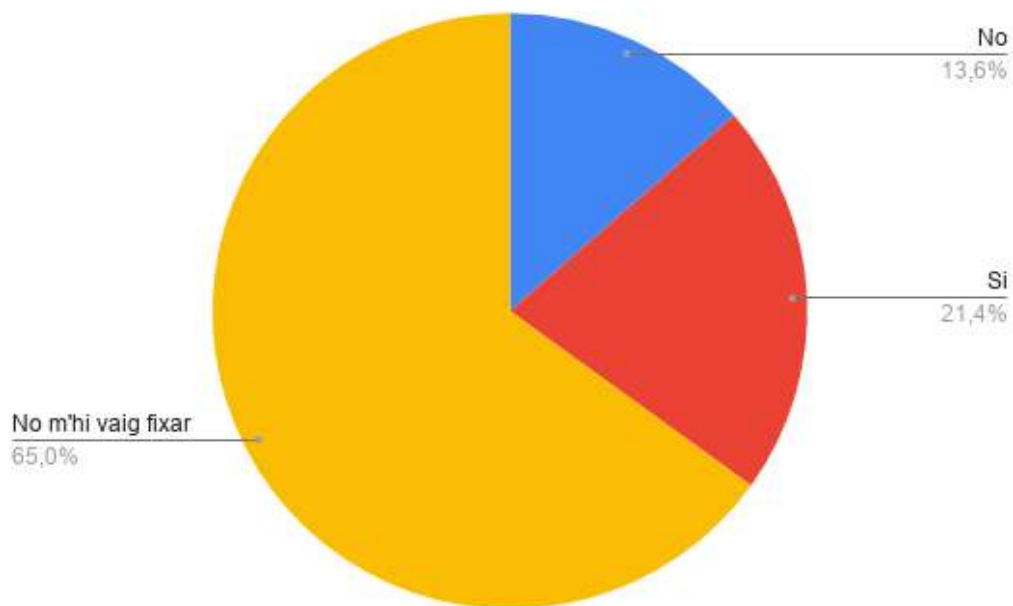

3. En cas afirmatiu, quina/es?

Les nomenades un sol cop: *La dama d'or, La nena dels teus ulls, El zoo de varsòvia, Invencible, El llibre negre, Anna Frank, La zona gris, La clau de Sarah, Un sac de billes, El gran dictador, El violinista a la teulada.*

4. El film incloïa alguna escena on es mostrés la música quotidiana que es feia als camps?

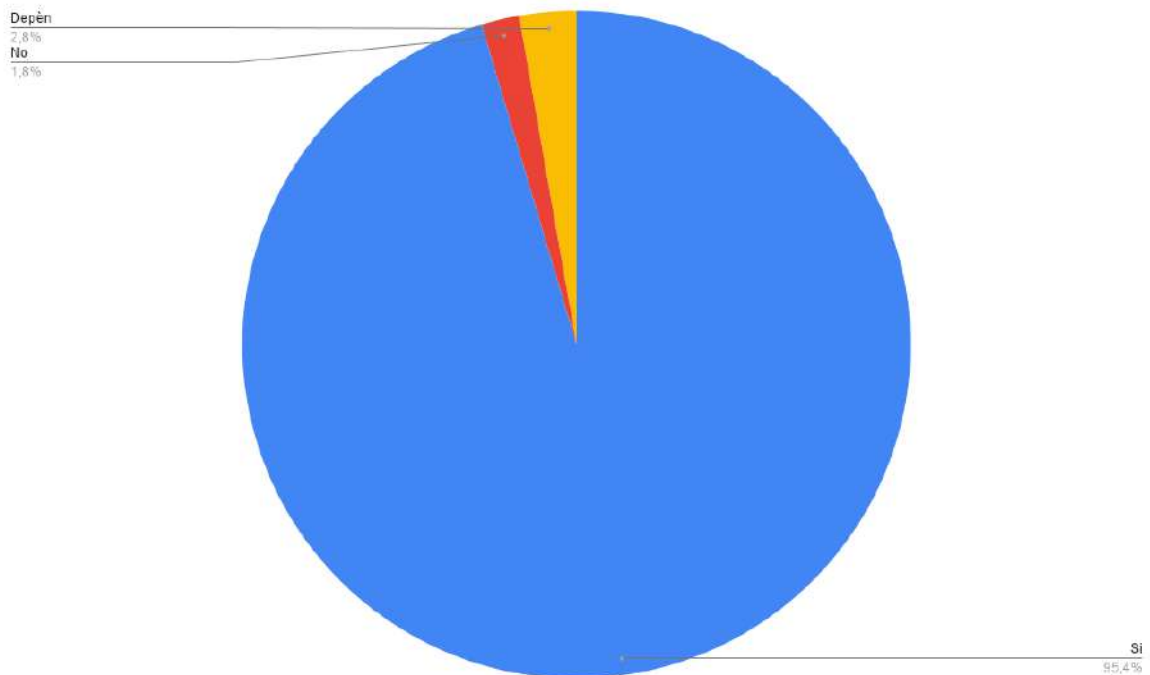

5. En cas afirmatiu, pots descriure l'escena/es breument?

- A la pel·lícula *El pianista* surt el protagonista tocant el piano, però a fora dels camps.
- A *La vida és bella*, fan tocar al protagonista per als nazis a casa seva.
- Estan passejant pel camp, pare i fill i de sobte se sent música.
- En la primera escena es veu que tots els nazis estan cantant (a sobre d'un cotxe).
- Tots els jueus es posaven a cantar al barracó.
- Hi ha un grup de jueus refugiats sota terra perquè hi ha un bombardeig. Un del grup comença a tocar la guitarra i a cantar per animar a la gent.
- El pare posa una cançó als altaveus del camp per a que la dona sapigués que estava bé o per a que s'enrecordés d'ell.
- Els nazis obliguen a tocar per a ells en sopars privats.
- Un pianista toca per a un soldat a canvi de no morir.
- Canten en un sotano per oblidar-se de la guerra, els jueus.
- Els soldats fan escoltar música clàssica mentres els torturen. Els jueus toquen música amb uns gitanos i ballen clandestinament.
- Estaven en una habitació cantant, va entrar un senyor i es van callar tots de cop.

- Apareixen homes cantant a les barraques.
- Els jueus sortien cantant per "alliberar-se" i oblidar-se de la situació que estaven passant.
- Diria que amb instruments com els d'avui en dia no hi havia cap escena però segur que va haver-hi algun moment de música.
- Quan hi havien tots els músics assajant amb una orquestra.
- Era quan anaven a penjar un jueu. També quan els republicans espanyols feien un concert als nazis.
- Una escena aïllada de la gent, solitari. Cantant, sentint-se lliure.
- A *El pianista*, però no m'enrecordo.
- Una escena on sopaven hi havia un gramòfon.
- En el moment final.
- Un escenari improvisat en un barracó i els interns actuant pels kapos.

6. Creus que el cinema és un mitjà adequat per a preservar la memòria històrica?

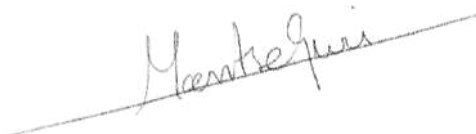
Annex D: Autorització

A l'atenció de la directora de l'IEA Oriol Martorell:

Benvolguda Montserrat Guri,

Sóc la Celina Blasco Bronisz, alumna de segon de batxillerat del nostre centre. Estic realitzant un treball de recerca, tutoritzat per Marina Mazón Busquets, en el qual investigo si les pel·lícules de ficció retraten la música que es duia a terme en els camps nazis. Com a part del meu treball faré un breu qüestionari als alumnes de 4rt, 1r i 2n de Batxillerat, aquest mes d'octubre del 2019. Demano el seu consentiment com a directora per poder fer ús i difondre les dades resultants en el meu treball.

Atentament, Celina Blasco Bronisz

Cap problema Cap problema

Barcelona, 25 d'Octubre del 2019

Annex E : Entrevista a la productora i directora Mar Targarona, realitzada a Barcelona el 18 de setembre de 2019

Primer de tot, gràcies per atendre'm. Voldria saber com coneixes la història de Francesc Boix i per què decideixes fer-ne una pel·lícula?

Bé, això és perquè aquí ens dediquem a fer cine i has de buscar històries interessants, que puguin interessar a la gent i que em puguin interessar a mi com a directora, i buscant històries, parlant amb els guionistes, doncs ells ja des de feia anys havien anat a una exposició del Francesc Boix i jo feia anys que buscava un tema sobre la Segona Guerra Mundial i sobre els camps de concentració i va ser perfecte, no? Perquè a més, vull dir, la pel·lícula unifica tota una sèrie de coses que m'interessen: la fotografia, el poder de la imatge, el poder de la propaganda també de la imatge. O sigui, per a mi va ser com un compendi de temes que m'interessaven que els vaig poder exposar tots en una sola pel·lícula.

Quan parlem de pel·lícules sobre els camps nazis, hi ha cert debat sobre si el cinema és o no un mitjà adequat per plasmar l'horror nazi. A Elie Wiesel, per exemple, li semblava terrible que un telefilm com *Holocaust* intentés representar el tema, mentre que Jorge Semprún deia que justament només podia representar-se el tema a través de la ficció. Quina és la teva opinió?

Jo crec que això s'ha de representar per totes bandes, o sigui, el que no pot ser és que caigui en l'oblit, com per exemple aquest noi [Francesc Boix]. Jo crec que el cinema serveix per a moltes coses, i també per a fer documentals. Hi ha el gran documental aquest, que és *Shoah*, no? Que dura nou hores, però allò no és una pel·lícula, és un documental amb gent real, en els llocs reals. Nosaltres hem fet una pel·lícula on, de fet, res és real, perquè ho hem construït. O sigui la porta no és la real, perquè allà no es pot gravar, perquè està prohibit perquè és un memorial. És clar, no és el mateix fer ficció, que has d'agafar uns actors que fan veure que són dolents. Per exemple, els alemanys amb els que he treballat són boníssims, encantadors i meravellosos i, a més, estaven totalment a favor de la pel·lícula, però fan de dolents i aleshores, si mates algú, no el pots matar de debò. Això és l'interessant de fer ficció, reinterpretar la realitat, i aquí jo crec que és quan entra la creativitat, l'art i el que és ficcionar.

Quin avantatge o desavantatge li veus a tractar aquest tema en un documental o en fer una pel·lícula de ficció?

Són objectius diferents, jo crec que una cosa és fer un testimoni molt real del que has fet, i una altra cosa és fer un film que permeti expandir la notícia, donar-la a conèixer a molta gent que és el que jo pretenia.

Jo crec que el film de ficció és per a un públic més ampli, és més pedagògic i és fàcil d'entendre. Ho explica tot, suposo que els detalls es veuen. He intentat que fos una pel·lícula per entretenir, més o menys, però que fos una pel·lícula didàctica. Em semblava tan important que un fet tan important com aquest no es conegués a Espanya. Jo crec que [documentals i films de ficció] són complementaris. Em va escriure un noi, un familiar d'una de les noies que surt en una fotografia, que viu a Israel, a Jerusalem, que em va dir: «Aquesta noia és la meva àvia, s'ha mort fa un mes. Moltes gràcies per la pel·lícula».

Creus que el cinema pot ser un mitjà adequat per preservar la memòria històrica?

Jo crec que el cinema és el millor art del món. És fantàstic i es pot utilitzar per a moltes coses: per distreure a la gent, per exemple, que també crec que és important, perquè tinc, per exemple una tia que, quan va venir la Guerra Civil, ella va passar molta gana, i ella em deia : «Anàvem al cinema i vèiem una pel·lícula del Fred Astaire i la Ginger Rogers, i se'ns passava la gana». Doncs això em sembla important. El cinema no s'ha de menysprear, en absolut.

En el cas concret de les vivències dels catalans i espanyols als camps nazis, crec que *El Fotògraf de Mauthausen* és el primer film de ficció que tracta el tema, vas pensar en aquesta idea que el film permetria fer conèixer uns fets i preservar-los en la memòria col·lectiva del país?

Sí, sí. Sí, perquè realment és això, que abans, descobreixes una mica de casualitat qui és [el Francesc Boix] i després, en canvi, en una pel·lícula, allà tothom ho sap, no? Perquè ha arribat... Ha arribat molt i el fet de Netflix també ha ajudat moltíssim. M'han trucat d'Austràlia, m'han trucat d'Israel, m'han trucat d'Estats Units, m'han trucat de Canadà, m'han trucat de Centreamèrica, o sigui, realment... Fa goig, no? És increïble que la vegi tanta gent. Perquè de vegades el cine és un circuit una mica reduït, segons com.

Abans de preparar el film, havies sentit mai a parlar de la música que es feia en el dia a dia als camps nazis? Tant la música per humiliar els presoners com la que es feia per evadir-se de l'horror dels camps?

No, és que no m'havia interessat mai. Jo, la primera vegada que vam estar a Mauthausen, va ser ja per començar a preparar la pel·lícula. Vam estar varies vegades i la primera vegada vam sortir tots súper tocats, i en el que menys es pensa és en la música. Vas allà i veus que hi ha un prostíbul. Això tampoc ni m'ho imaginava, que hi havia un prostíbul. I vas al camp i hi ha dues entrades principals, i a l'entrada principal que dona a l'*Appellplatz*, allà tens el prostíbul. No és una cosa que tinguessin amagadeta. Hi havia dones que es prostituïen seixanta vegades al dia, durant els cap de setmana. I no hi ha ni una placa que recordi això. Quan va passar, es veu que les mateixes senyores van dir: «No, ni acordarme, y que nadie se acuerde». Devia ser una humiliació, però de vegades són coses que s'han de saber.

Sí, perquè jo també vaig llegir que amb sobre el tema de la música, els que tocaven a orquestres també van trigar bastant a explicar-ho, perquè també els hi feia vergonya i pensaven que potser es pensarien que no havia estat tan greu el que els havia passat, si estaven allà tocant. Si toques no ho passaries tan malament, no?

Sí, diuen això tant del prostíbul, com del futbol, el boxeig, que n'hi havia...Doncs que no ho volien explicar. Perquè si no, no s'entendria com d'horrorós va ser. Però clar, si amagues coses, no pots tu... Bé, jo sí, com a cineasta, puc esculpir la pel·lícula, però no la història.

No volien saber això, i després que el futbol, el boxeig, que eren súper importants, també. A més feien partits entre ells, entre els SS, però també hi havia soldats alemanys de la *Wehrmacht*. A veure, nazis, necessàriament, amb les seves contradiccions, també. I una altra cosa molt curiosa és que també hi ha una presó a dins del camp. També quan vas allà dius: «¿Para qué quieren encima una cárcel dentro de otra cárcel?». No... O sigui una cosa un camp de concentració i una altra la presó. Sí, tenim una idea general, no? Camps de concentració, sí? Però no s'acaba d'entendre tot...no ha arribat mai a... cal que interessi, tot això.

Creus que la música és un tema que s'ha mostrat suficientment als films de ficció sobre camps nazis o que passa bastant desapercbut?

Jo crec que no, però el que passa és que tot depèn. Per exemple, la meva filla sortint de veure una pel·lícula em diu «la banda sonora, fantàstica» i jo no me n'entero.

Em refereixo a aquest tipus d'escenes com que els presos cantin o que hi hagués música pels altaveus, o orquestres, per exemple.

Jo crec que queda dil·luit, inclús en el documental aquest de nou hores, *Shoah*, no hi ha res, no es veu res [d'escenes amb moments de música]. Zero. Però clar, és un documental, un documental real fet a posteriori. Ni els supervivents en parlen, no, no. Bé, alguns supervivents sí, pero de la música en cap cas, no. I tu com és que has escollit un tema tant especial, la música de les pel·lícules dels camps de concentració?

Bé, em van dir que havia de ser d'un tema que m'agradi, i m'agrada bastant la música i la segona guerra mundial. Sempre he tingut interès en aquests dos temes i vaig decidir doncs ajuntar les dues coses i posar-me a buscar alguna cosa que no s'hagués explicat.

Al teu film hi ha bastantes escenes musicals, tant de música que acompanyava actes com execucions o tortures, com de música feta pels presos per evadir-se, per quin motiu vas decidir incloure-les?

És que al principi no hi pensava, però vam trobar que mentre els torturaven els posaven a Bach, o que els feien taral·lejar cançons, això és real, la música, és veritat que hi havia música als camps i teatre i futbol, nosaltres ens vam decidir pel teatre, perquè jo vinc del teatre. Tens un ventall de possibilitats i has de triar, perquè no ho pots posar tot. Wagner no el vaig posar, ho trobava massa obvi.

Quan visualitzava la pel·lícula, abans de rodar-la, m'encantava, el *J'Attendrais* mentre estan portant el cadafal amb el Bonarewitz, em semblava que era increïble i això està documentat i, és clar, vaig trobar que anava fantàsticament bé, a més [la música que sona] la tocaven de debò. Em van donar la feina feta en aquest cas, i jo ho poso una mica abans [aquesta música], el Bonarewitz que la va tocant, com si estigués preveient el seu propi destí. Però la música és la que tocaven, el *J'attendrais* és una música que se sentia molt i la tocaven i després, per exemple, vam incloure en un altre moment del film la *Pájara pinta*, quan xiulen, quan estan fent els paquets, diu que la tocaven molt i que s'emocionaven, ho vam treure també del llibre de *La Rondalla de Mauthausen*. Va ser complicat de nassos perquè és clar, vam fer una gravació d'un noi que xiulava d'una manera meravellosa, i se sent a la peli la *Pájara pinta* xiulada quan s'estan passant les fotos entre ells i tal. Pels altaveus, vam posar marxes nazis que curiosament ens han sortit gratis perquè no tenen drets d'autor, perquè «nadie reconoce que ha escrito estas canciones, yo no sé nada, no sé». Pel grup de teatre vam haver d'investigar les sevillanes del moment, *jotas* i tal. I el que faltava per arrodonir-ho tot va ser la banda sonora de Diego Navarro.

Ens pots parlar una mica de com vas conèixer de l'existència de «La rondalla de Mauthausen», l'agrupació artística de catalans i espanyols al camp, que al film es presenten amb el nom de «La Española»?

Bé, entre tots busquem, quan comencem a preparar una pel·lícula i la directora d'art ha de registrar tot, els guionistes...i ara amb Google tot això és fantàstic. Quan vam començar a fer la pel·lícula de Francesc Boix no prevèiem que hi hagués una agrupació musical que participava. A mi és el que m'agradava d'aquest personatge, que era una persona viva, que a dins de la tragèdia i el drama de tot, ell era com que volia resistir i que volia viure feliç, d'alguna manera divertida i feia acudits. Això m'agradava molt, era un contrast a la pel·lícula. Arran d'investigar sobre el Francesc hem anat topant amb tot això altre [de l'agrupació musical]. Clar, comences i vas treballant, vas xuclant i han sortit coses com imatges increïbles. Com, per exemple, que a la gent la penjaven amb aquestes cordetes i que se li va trencar la corda [fet real que va passar a l'execució de Hans Bonarewitz i que es mostra al film].

Quan es fa un film basat en fets reals, és més complicat prendre decisions per modificar els fets històrics pel bé de la pel·lícula? Per exemple, pel que hem llegit, crec que Hans Bonarewitz no va tenir res a veure amb la història dels negatius de les fotos. Pesa canviar la vida d'una persona que, a més, va morir d'aquella manera, encara que creguis que és pel bé de la pel·lícula?

Sí, has d'anar amb molt respecte. A mi em feia por pels parents de les víctimes, però ha estat fantàstic. Bé, hi ha un que em va presentar Benito Vermejo, que és el qui té un llibre que segurament has llegit, *Francisco Boix, un fotógrafo en el infierno*. Doncs el Benito Bermejo em va dir de les fotografies del final: «El de esta fotografía, este, va a venir su hijo». I en la presentació a la Universitat de Madrid va venir el seu fill, perquè se n'havia adonat que no sabia on estava el seu pare [a la foto] i quan el va veure allà amb el número, va adonar-se'n que era el seu pare. Bé, el seu fill era un home gran, un home de 80 anys. Has de ser respectuós, sobretot amb la gent que li pots fer mal i sí, és bastanta responsabilitat. Bonarewitz no té res a veure amb els negatius, però de fet en la pel·lícula tampoc, perquè bé, els agafa i li agafen i ja està, però és clar, l'has d'integrar, si vols mostrar l'execució aquesta que, a més hi havia molts espanyols mirant, no pot sortir l'home allà de sobte. L'has de lligar, perquè si no la gent diu: «i això a què ve ara?» Saps? Hi ha pel·lícules d' sketches, com *Yo he sobrevivido a mi muerte*, dels anys seixanta o així, que es va fer allà mateix, es va rodar en el camp de Mathausen. Però queda desdibuixada, perquè va a un lloc, t'explica una cosa, una d'un jueu, una de...Està clar que va ser gent que va existir, potser sents una responsabilitat al canviar una mica la seva vida...Però crec que un ha de saber que quan va al cine va a veure una pel·lícula de ficció, això sempre, inclús els documentals ficcionen. Bé, com el [Robert] Kapa, que feia les seves fotos i les falsejava també, hi ha aquella famosa dels americans que està falsejada, tantes fotografies històriques que no són ... De fet, la fotografia en què tiren l'àguila nazi [de la porta d'entrada de

Mauthausen]... és falsa. I la foto és perfecta. La foto aquella és una posta en escena. Jo també em vaig assabentar a posteriori, segurament un americà que tenia el costum de fer fotos així. Bé, és clar, era difícil enganxar aquell moment...

Vas visualitzar altres pelis sobre camps nazis abans de fer el film? Quins serien els teus referents? O ens podries dir pel·lícules que creus que en fan un tractament interessant i d'altres que no, segons el teu parer?

Vaig visualitzar totes les que vaig poder. Doncs bé, *La lista de Schindler*, sense dubtar i moltes més. Totes les que van sobre camps de concentració, les vaig intentar veure totes. No vaig poder, però les vaig intentar veure totes. No em va agradar el tractament del [John] Huston. Nosaltres vam rodar en el camp aquest on ell va rodar...a Budapest...que es deia *Evasión o victoria*, una dels anys 80, amb el Sylvester Stallone. No, que està molt bé el Stallone, molt bé, amb l'anglès aquest, que ja és gran, però no m'en recordo com es diu. Dirigida per Huston, però, per exemple, a les escenes de masses perquè hi ha un partit, tots van vestits amb pantalons, així de pota d'elefant, amb melenes, dels anys setanta, que dius: «Però tot això?» I et posen un nazi per allà i dius: «Però si això no encaixa». I era de Huston, en fi... Però no és que la trobi dolenta, vaig trobar que era una mica *pastiche*. Jo crec que en general són bones, són bones pel·lícules, hi ha alguna que m'ha encantat: m'ha encantat *Europa, Europa*. És de la dona aquesta, l'Agnieszka [Holland], que ara està fent sèries a Estats Units, està dirigint *House of cards*, coses d'aquestes.

Tornant a la música als camps, de les pelis sobre camps nazis que hagi pogut veure, en recordes alguna que inclogui escenes musicals en la vida quotidiana als camps?

No gaire, potser quan li fan una festa al senyor, com es deia...Schindler, allà surt un violinista tocant el violí, sí, a *La llista de Schindler* i la banda sonora, el [Itzhak] Perlman [violinista que toca a la banda sonora]. A *La llista de Schindler* hi ha també una escena on fan una redada i surt un pianista tocant Bach i li diuen que està tocant Mozart, però era Bach. I també a *El pianista*, però perquè realment és temàtica d'això. A *El pianista* és maco les escenes en què ell vol tocar però no el deixen, perquè és com una persona que no la deixen parlar.

Creus que el públic pot malinterpretar el fet que es fes música als camps i pensar que tampoc es vivia tan malament? Per exemple, veient l'escena del teu film de la rondalla de Mauthausen, on canten, ballen, es disfressen, etc.?

No, a veure, a mi em va preocupar molt que la vam fer més mal feta del que en veritat feien. O sigui el que ells feien estava molt més ben fet, perquè hi havia professionals de debò de l'Òpera de París, professionals de debò, que feien patrons i que feien vestits. O sigui nosaltres la vam fer una mica més cutre. Per pressupost i per suposat perquè la gent s'ho mig creïés, perquè si fem una gran història la gent hauria dit: «Però

això és molt lleig». Però en realitat eren postes en escena molt potents. Clar, és que hi havia orquestres senceres que estaven als camps, i els espanyols i... eren milers de persones. Un sap fer això, i l'altre, allò altre, també els que dibuixaven: hi havia un que es guanyava els favors dibuixant dibuixos pornos. Tot això li canviaven amb medicines, amb un tros de pa més gran, algun favor... Quan els posaven a les camères de gas deien que eren infrahumans. Jo ho vaig veure però no ho vaig posar, no quedava bé acabar amb això. Clar, en una peli tu hi poses moltes coses però no es pot explicar tot, has de triar.

A la teva pel·lícula, hi ha una harmònica que passa de pare al fill i que va sortint de forma reiterada. És casual que sigui un instrument musical i no pas un medalló, per exemple, o té un motiu de ser?

Vam decidir que fos una harmònica perquè tenen personalitat. Per seguir el fil del pare, el fill i el Bonarewitz. Tenia més història, l'harmònica, però ho vam treure, perquè es feia una mica pesat. I l'harmònica és el que toca el Bonarewitz quan està a les enfermeries. Hi havia infermeries, que jo la volia més desgastada, però és que els nazis...És que els nazis eren molt...«todo tenia que estar hiperpulsado» i els hi feien netejar vint vegades a dia. I les enfermeries, com que també feien experiments, també les tenien molt impecables. Les fotos que han aconseguit són impecables. Jo volia una cosa més «cochina», a la americana i no, i bé, potser és una cosa que canviaria si la tornés a fer. La faria una mica més... no tan blanca, tan neta i tan higiènica. Potser la faria una mica més... però bé, què hi farem. Però queda creïble, no?

Quan l'harmònica cau a mans de Bonarewitz aquest diu la següent frase: LA MÚSICA AYUDA A LEVANTAR EL ÁNIMO. La frase surt de testimonis que heu llegit preparant la peli?

Els guionistes fan la seva feina, són gent creativa. Que potser ho han tret dels milers de lectures que han hagut de fer, això pot ser, sí, és molt possible.

En una escena del film observem els presos fent música espontània al barracó amb un clarinetista entre ells. El personatge retrata a Antonio Terres, clarinetista que va estar a Mauthausen o és casual que sigui un clarinetista?

No, si entreu a *deportados.es*, surt aquest personatge [Antonio Terres], que l'explica la seva dona. Aleshores em va semblar maco posar un clarinetista a l'escena. Tots els personatges són una barreja de varis personatges. Perquè, a més, [Antonio Terres] va sortir viu i la seva dona ho explica, que clar, si li tocava tocar alguna cosa, tocava perquè si no, se'l carregaven. I bé, em va fer gràcia posar un clarinetista en el grupet.

Com decideixes quines músiques sonen en les escenes musicals? Per exemple, sabem que està documentat que quan pengen a Hans Bonarewitz els van fer tocar *J'attendrais* i *Els ocells han arribat*, popular alemanya, i realment és *J'attendrais* la que sona a la pel·lícula. Hi ha doncs una tasca gran d'investigació darrere, oi?

Sí, els altaveus amb les dues marxes, per exemple. També vam aconseguir la versió original de quan en la ràdio alemanya diu algo així com: «Nuestros hombres han muerto para que Alemania pueda vivir». Està molt editada, perquè era molt llarga, però aquesta és real també, i és la barreja de la veu alemana, amb la música que ells posaven. Ah, sí! I ens va costar trobar sevillanas dels anys 30. I quan el clarinet està al barracó i tal està tocant la *Pájara pinta*, que era una cançó de l'època, que també sona quan estan xiulant. És del llibre aquell de les cançons que s'inventaven quan anaven a treballar [*La Rondalla de Mauthausen*], que hi ha les lletres, però no les melodies. Que dius, quina llàstima... Però si penses que aquesta gent quan estaven vius, si els haguessis *estirat* més, potser tindries ara les melodies i tot, no? Per exemple aquí diu: «El Boix novato manejaba diestramente la bandúrria». També podria haver-la tocat [al film], però era massa. Sí, sí, tot això sembla que ho han volgut amagar, per això que tu deies, com el prostíbul, que tots ho volien amagar perquè no semblés que s'ho passaven bé.

Per curiositat, a la pel·lícula els presos quan es refereixen als alemanys SS els anomenen els Fritz, això és una invenció vostra o realment els presos espanyols es referien als nazis per aquest nom?

No, això és real. Que jo sàpiga només ho deien els espanyols, no sé si els polonesos ho deien, però els espanyols sí. No se sap el per què, no ho expliquen ni ho he llegit. Bé, suposo que eren els sobrenoms que els hi donaven a tots... Se m'ha oblidat, però a algun cap li dien, crec, *el pavo real* o així...

Ja als títols de crèdit final es mostren algunes de les fotos que, gràcies a Francesc Boix i a d'altres deportats, es van poder salvar i ens adonem que al llarg de la peli has mostrat escenes inspirades en aquestes fotos: vau basar-vos en les fotos de Francesc Boix al preparar el guió del film?

Sí, per fer el guió també. Nosaltres vam intentar recopilar tot el que sabíem de Boix i les imatges són importantíssimes. Sí, sí, és clar. Al final de la *pel·lícula* és maco veure les imatges reals d'algunes escenes de la pel·lícula. Bé, vam tenir moltes discussions perquè les volíem posar durant la pel·lícula però bé, muntant-la vèiem que sempre es parava la pel·lícula cada vegada que posaves una foto. I vam dir «No, no, deixem-ho tot pel final, que quedarà molt bé». Hi ha una música de la Sílvia Pérez Cruz preciosa, les *Corrandes d'exili*, amb lletres que són de deportats i vaig trobar que quedava fantàstic. I després sobretot d'ell [de Francesc Boix], veure la imatge... crec que és

important, perquè clar, t'animes. O sigui, és una pel·lícula una mica que jo penso que aquesta imatge és importantíssima, que es veïés a Francesc Boix al judici de Nuremberg aixecant-se i senyalant, no?

DONCS MOLTES GRÀCIES

De res, m'alegro que us hagi agradat la pel·lícula i espero que el que us he explicat us pugui ajudar.

Figura 74: Fotografia de la Mar Targarona, directora de la pel·lícula *El fotògraf de Mauthausen*, amb mi, el dia de l'entrevista.